

ПРОВІДНИКИ СЕНАТУ ВІДКИДАЮТЬ
ДОМАГАННЯ ПРЕЗИДЕНТА
ПРО НЕВТРАЛЬНІСТЬ

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвельт закликав до себе на наради провідників обох партій з сенату, щоби переконати їх про потребу зміни теперішнього неутральностістського закону. Президент є тої думки, що теперішній твердий неутральностістський закон, який заздалегідь забороняє урядові на випадок війни попірати котрунебудь воюючу сторону, заохочує агресивні нації до війни. Однак на згаданих нарадах провідники сенату заявили, що сенат на цій сесії таки не думає брати цієї справи під увагу. Він візьме її під увагу щойно на наступній сесії, що розпочнеться в січні наступного року.

НЬЮЙОРСЬКА МЕТРОПОЛИТЕН ОПЕРА ПЕРЕД
ЗАГРОЗОЮ БАНКРОТСТВА.

НЬЮ ЙОРК. — Корпорація, що має у своїм заряді ньюйорську Метрополитен Оперу, знайшлася у прикрих фінансових клопотах. До вистав треба що року доплачувати великі суми, а ті багаті, які дотепер це робили, знайшлися самі у таких положеннях, що „свої матеріальні справи мусять ставити понад сентиментальні“. Супроти цього стара корпорація думає розв'язатися, а створити нову, до якої приступило би більше число людей, зо змогою ставити „сентиментальні справи понад матеріальні“.

СВІТОВА ВИСТАВА В ФІНАНСОВИХ КЛОПОТАХ.

НЬЮ ЙОРК. — Хоч заряд Світової Вистави в Нью Йорку не хотів цього признати, але тепер таки вишло на яву, що Світова Вистава знайшлася у поважних фінансових клопотах. А вишло це на яву тоді, коли заряд мусів відправити з праці коло 1,500 своїх робітників, головню зпоміж інформаційної служби. Відправлені хлопці, що в більшості були університетськими студентами, влаштували протест: деякі з них кинулися в односторонній у ставок перед „Площею Мира“, вигукували різні оклики на адресу заряду, а навіть почали роздягатися до нага. Заряд заявив, що відправив їх із великим жалем, але мусів так зробити через фінансові клопоти.

ПРОБЛЕМА З ПАПІРОСАМИ.

ДЖЕРЗІ СІТІ. — Нюджерзські власті мають тепер клопоти на шляхах, що ведуть до Нью Йорку. Бо на тих шляхах намножилося тепер багато продавців папіросів, які вони продають ньюйорчанам, коли ті вертаються до Нью Йорку. В Нью Йорку кожна пачка папіросів, крім давнього цента податку на безробітних, обложена тепер ще додатковими двома центами на ту саму ціл. Тому ньюйорчани засобляються папіросами в інших стейтах. Через це потворилося стільки торговців.

БАНДИТИ ЗАГРАБИЛИ БАНК.

РЕРІТЕН (Нью Джерзі). — Бандити напали на місцевий банк і під загрозою револьверів зігнали службовців в одну кімнату та ограбили його на 17 тисяч доларів. Опісля вони втекли.

З ВІТАМІНАМИ ТРЕБА БУТИ ОБЕРЕЖНИМ.

ІТАКА (Нью Йорк). — Тут відбулась конференція вчених, що досліджують вплив корму і вітамінів на людське здоров'я. Бесідники підкреслили, що тепер по аптиках появилось чимало ліків, що мають у собі певні скупчені вітаміни. Це явище з одного боку відрадне, бо дає змогу людям засоблятися тими вітамінами, яких їм брак; а з другого невідраднє, бо наражає людей на користування вітамінами без розсудку і точного знання справи, що може нанести їм здоров'ю шкоду. Професорка Дороти Вільямс сказала, що здорове прокормлення родини менше залежить від грошей, ніж від знання корму та його зрівноваження. Вона говорила, що 46 відсотків американських родин не вміють зрівноважувати корму. А це легко вони могли зробити, якби додавали до щоденної їжі більше зелених ярин, молока і каш.

ЗДОРОВ'Я ЗУБІВ.

МІЛВОКІ. — На зїзді американського товариства дентистів професор Артур Дженсен виголосив доклад, у якому сказав, що здоров'я зубів у людей у великій мірі залежить від того, як родичі піклуються зубами дітей у їх першій розвою. Він далі говорив, що незадовго вчені придумають спосіб, на основі якого можна буде обчислити стан зубів на 50 літ наперед. Також говорив, що зуби в дівчат псуються скорше, ніж у хлопців, тому потребують ліпшої опіки.

ГОСТРІ ЗАВВАГИ НА АДРЕСУ УРЯДУ.

ГЕНОВЕР (Нью Гемпшир). — На зїзді економістів професори Волтер Спар, Вільям Меерс і інші гостро критикували адміністрацію Рузвельта і казали, що хоч вона править ніби в імені загалу, то фактично вона загаль ошукує. Вона прямує до диктатури, говорили вони.

ГОТОВІ У КРИВАВІМ ГАРЛЯНІ.

Федеральні Сторожі виставили шанцевий мотр (наліво) і гавбицю в Таборі Кітс Майнінг, недалеко Гарляну, Кентокі, по бійці між копальняними пікетами і сторожами. Кінець тижня у страйку магкого вугілля в Гарляні скінчився бійкою, пораниених ножами і трьома смертями.

НЕ РОЗУМІЛИСЯ НА
ШТУЦІ.

Канцлер Гітлер, відкриваючи Виставу Мистецтва в Мінхені, сказав, що Німеччина мала давніше великих державних мужів і великих генералів, але ті мало розумілися на мистецтві.

БЮТЬ ШИБИ У СЕЛЯН.

З 10-го на 11-го травня хтось вибив шибви у багатьох селян Божикова, повіт Підгайці. Коли селяни намагалися зловити напасників, напасники втекли, відстрілюючись.

ПОЛЬСЬКО-НІМЕЦЬКИЙ ДІЯ-
ЛЮГ ЧЕРЕЗ ГІГАНТОФОНИ
ПІД БОГУМИНОМ.

По німецькій стороні, в околиці Богумина, заінсталивали німці гігантофони. Ними ведуть гітлерівську пропаганду. На те „Польські Зв'язок Заходні“ заінсталивав дуже сильні гігантофони по польській стороні. Останніми часами цими голосниками виголосили відчит л. з. „Границя Польщі з Німеччиною“.

ТРАГІЧНА „ХОВАНКА“.

У Білгораю, повіт Люблин, бавилися діти Ліберів „хованки“. Батьки пішли на ярмарок. В одній хвилині трое дітей скрилися у кюфрі. Замок кюфра затріснувся так, що діти не могли видобути ся з кюфра. Коли ввечері вернулися батьки, ствердили смерть наймолодшої дитини, 3-літньої, що вдушилася; двоє старших, 5 і 7-літні, перевезли у тяжкому стані до лікарні.

СПАЛИЛИ НІМЕЦЬКІ ЧАСО-
ПИСИ В ЛОДЗІ.

„І. К. Ц.“ повідомляє: 11-го травня на двірці Лодзь — Каліська дійшло до знаменного виступу для теперішніх настроїв. Коли з поїзду вивисли транспорт часописів з Берліну і навантажили його на дорожку, публіка, що явилася на двірці, зачала вигукувати. Нараз кілька осіб з публіки допали до часописів, склали їх на купу і підпалили.

ЖАХЛИВИЙ ВИБУХ У КО-
ПАЛЬНІ ЗОЛОТА.

З Ріо де Жанейро повідомляють: У копальнях золоті в Оро Прето трапився сильний вибух. 11 осіб убитих і багато ранених.

МОЖЛИВОСТІ ЗАКУПНА
ФАРМЕРСЬКИХ ПРО-
ДУКТІВ.

У департаменті хліборобства є таке переконання, що внаслідок воєнних приготувань в Європі треба сподіватися в Америці збільшення закупки фермерських продуктів з боку європейських країв. Укупні з тим правдоподібно підскачать і ціни.

ВИЩИЙ СУД ОДОБРИВ
ПРОТИКОМУНІСТИЧНИЙ
ЗАКОН У КВЕБЕКУ.

У вищій суді в Монреалі відбулася розправа проти комуніста, який з наказу комуністичної партії відступив свій приватний дім на переховування большевицької літератури. Той дім поліція опечатала й казала мешканцям з нього вивестися. Поліція поступила на основі колодкового закону (педлак ло), який ухвалено в квебекській парламенті 24-го березня 1937 року.

Як відомо, комуністи і їх приятелі по Канаді піднесли крик проти того протикумуністичного закону, називаючи його „протиінституційним і протидемократичним“. Комуністи постановили повалити колодковий закон відкликом до домінії, а коли домініальний міністер судівництва заявив, що це належить до суду, тоді комуністи звернулися на судову дорогу.

Найперше примістили большевицьку літературу в приватний дім свого члена. Коли поліція сконфіскувала літературу і по двохсторонній остерозі замкнула дім, комуніст звернувся до суду. Перша інстанція заствердила поступок поліції. Комуністи зробили відклик до вищого суду в Монреалі і 31-го травня президент суду Р. А. Грінвілд потвердив рішення першої інстанції, а тимсамим признав, що „педлак ло“, який у книзі законів зветься „актом для охорони провинції перед комуністичною пропагандою“, є „конституційний, отже важний“.

НЕЧУВАНИЙ БАНДИТСЬКИЙ
НАПАД У БРІССЕЛІ.

На інспектора Антверпського Кредитового Т-ва, що виходив з Нац. Банку у Брісселі, напав бандит, що заграбив йому течку з піднятою перед хвилиною сумою 775,000 франків. Бандит, на якого чекав співбійник у самоході, втік.

ТАКЕ ЖИТТЯ ВЕДЕ НА
ШИБЕНИЦЮ.

В Торонті засуджено на шибеницю 30-літнього Б. Петровича за вбивство Анни Гержанець. Минулого року прихали вони до Торонта з албертійської місцевості Тофільд. Гержанець покинула чоловіка й рішилася жити в Петроковичем. Трохи пожили, а потім почали сваритися. Жінка постановила тоді вернутися до свого чоловіка. Коли Петрович про це довідався, застріляв її „з заздрости“.

Вона до гробу, він на шибеницю.

ЯК ЗВЕРІАЮТЬ ЦІННИ
ТВОРИ?

Найбільшу турботу мають усі бібліотекарі з випозичуванням цінних та рідких творів, що іноді пропадають, чи швидко нищаться. Знов жеж ученим слід уможливити до них доступ для наукової, чи літературної праці.

Оту проблему належно розв'язали бібліотеки в Берліні, Франкфурті над Майном і Кельні, де всі цінні рукописи сфотографовано й виконано низку відбиток. Тепер кожний може позичити собі цінні твори за мінімальною оплатою.

ПОІЗД З ДІТЬМИ ВПАВ З
НАСИПУ.

Коло Знаїму на кордоні Австрії і Моравії впав з насипу поїзд, що віз дітей до школи. 5 осіб тяжко було ранених, 15 легко.

ПРИГОДА З ЛОСЕМ.

Коли королівський потяг вертався з заходу й задержався один день у Джепспер Парку, на пограниччі Алберти і Бр. Колумбії, всім газетних репортерів і фотографів наняли собі автобус і поїхали оглядати гору Ідит Кавел. По дорозі фотографували, що попало.

Між двома деревами побачили вони лоса, який лежав спокійно й румивав. Фотографи стримали автобус, висіли й обережно наставили апарати, щоб лось не налякався та не втік. Лось піднявся на ноги, але замість утікати, кинувся на автобус. Фотографи втікали так швидко, що кілька з них погубили фотографічні апарати, а один згубив свій сурдут.

КАРПАТСЬКА УКРАЇНА В НОВИХ
УМОВИНАХ

ЛЬВІВ. — Українська преса подає дальші відомості про те, що діється в Карпатській Україні. Але подає це за мадярськими радіовисільнями. Отже мадярське радіо подає заяву шефа військової адміністрації Карпатської України, генерала Белі Новиковича, який ствердив, що населення Карпатської України „легко пристосовується до нових умовин“. Мадярський генерал вірить, що мешканці Закарпаття „стануть вірними сторожами північного кордону мадярського королівства, у військовому і політичному розумінні“.

Буде новий перепис населення.

Радіо заповіло далі, що в Карпатській Україні відбудеться перепис населення, який ніби дасть змогу „пізнати стан краю та його потреби“.

Мають прив'язати нарід до Мадярищини.

Через радіо подають також вимоги, які ставить тепер учительству Карпатської України. Отже вчительство має разом з духовенством „працювати над просвітою народу та прив'язати його до Мадярищини“.

ПРИПУСКАЮТЬ, ЩО ПРИЙДЕ БОРОТЬБА
З ПОВСТАНЦЯМИ.

ЛЬВІВ. — „Діло“ подає, що повідомляють з Москви, що на Дніпрі відбувся бій воєнної фльоти з повстанськими відділами, які наступають на Київ. Та тим разом це були тільки маневри... „СМЕРЦЬ УКРАЇНІ!“

ПЕРЕМИШЛЬ. — Ось такі написи появились на хідниках міста Перемишля згідно з тим, що подає перемиський часопис „Український Бескид“ 3-9-го липня б.р. Були ще й такі написи як „смерць гайдамаком!“ У тім самім часі, себто вночі з 26 на 27-го червня, позамазувано чорною мазкою українські вивіски деяких українських фірм, лікарів і адвокатів. У церкві оо. василіян на Засянні вимазали чорною мазкою входову браму, вибили шибви до салі під церквою і кинули туди дві пляшки з бензиною. Злочинці мали намір підпалити церкву, та в тому перешкодили їм дві жінки, що надійшли і їх сполошили. Це все мало бути відплатою на те, що на хідниках появились написи по українськи „ой не тішся, лясє...“

ЛІКВІДУЮТЬ УКРАЇНСЬКІ ВІДДІЛИ.

СТРИЙ. — „Діло“ з 9-го липня повідомляє, що колись у стрийській І. державній клейчній гімназії вчили виключно українською мовою у деяких відділах, що навіть становили окрему гімназію і містилися у будинку „Української Бурси“. Тепер того всього не буде. Все буде змішане з польськими відділами.

СВЯТКУВАННЯ З НАКАЗУ МОСКВИ.

ЛЬВІВ. — Передають, що советське радіо повідомило, що Всеукраїнська Академія Наук відсвядкувала роковини полтавського бою святочними сходинами, в яких взяли участь київські військові, державні й партійні достойники. Члени Академії випотисили два відчити. Один про полтавську битву, а другий про „боротьбу російського й українського народу проти шведських інтервентів“.

„МАЛЕ“ НЕПОРОЗУМІННЯ.

ЛОНДОН. — Щось трохи поспувалося в британсько-польській „приязні“. Пішло про гроші. А зокрема про те, що Англія хоче наложити руку на тих 50 мільонів доларів, що їх рішена позичити Польщі. Іменно хоче дати ту позичку у виді англійських товарів, точніше: хоче достарчити Польщі за ті гроші гармат, муніції й т. п. А Польща хоче грошей у золоті. Каже, що вона сама знатиме, де можна купити найкорше й найдешевше. Це останнє малоб відноситься до закупки в Злучених Державах. Ось ті розбіжності поглядів викликали в Англії певний несмак.

НЕ ЗРОБЛЕНО НІЯКОГО КРОКУ ЩОДО
ПОРОЗУМІННЯ.

ЛОНДОН. — Розійшлися вісті, що Англія пробує помирити Німеччину з Польщею. Навіть подано, що вже в тому напрямі пороблено певні заходи. Та урядово повідомляють як з Берліну так із Варшави, що ті поголоски є без основ.

ДАНЦІГ ЗБРОЙТЬСЯ!

ВАРШАВА. — Усі поголоски, що в Данцігу спокій, неправдиві. Таке пише польська преса і ствердить, що в місті йдуть дальші приготування до війни. Далі твердять, що до Данцігу прибули спеціальні відділи нацистичної гвардії, що вже мають вправу з тим, як прилучати землі до Німеччини, бо вони це практикували в Судетах.

"SVOBODA" (LIBERTY)

FOUNDED 1893.

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

В Канаді наші посилки гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. "Свобода": B'Ergen 4-0237. — Тел. У. Н. Союз: B'Ergen 4-1016.
4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

РАБ І ПІДНІЖОК ДЯКУЄ

Кацапський „Світ“ (з 13. липня 1939) у статті п. з. „Потішаючи вісті“ пише між іншим таке:

„Поступки мадярів у відношенні до карпато-руського народу, що прилучився до їхньої держави, виявляють їх джентельменство, бо вони здійснюють свою обіцянку, яку зложили в дні заняття Карпатської Русі, а таке джентельменство стрічається дуже рідко у тих, що мають владу, і саме тому згадуємо за їх поступок з вдячністю. А коли ми порівняємо режим мадярів з режимом українських сепаратистів, то мадяри будуть записані в історії як визвольники карпаторосів“.

Ось таке виписав цей часопис з нагоди вістей, що в Карпатській Україні заведено всюдю „руський літературний язык“, що вже і Бродий перестав називати себе „русином“, а став чистокровним „руським“, та що й ціле населення далі буде „руським“, яким було впродовж тисячлітньої історії.

Нема в нас такого слова, щоб ним можна окреслити ту людину, що могла виписати таку подяку. Не можна подумати, щоб у ній могла плисти хоч крихітка української крові. Навіть тяжко припустити, щоб та людина була московського походження, чи слов'янського. А як є, то та кров мусить бути вже цілком здегенерована. Бо як би ми не воювали з „кацапами“ — то всеж такі москвофіли це — наші браття. І нам здається, що навіть і ті москвофіли, що в них є ще якийсь почуття національної чести, не могли б назвати „джентельменами“ мадярів, що вимордували стільки добрих синів Закарпаття. А коли є інакше, то це вже не то що політична баламута чи політичне розходження, а щось далеко гірше — з чисто людського підходу до справи. Бож же „Світ“ дякує за „джентельменство“ в часі, коли ще не задохся кров на ранах тих, що їх шойно мадяри покотували і коли люди наші на Закарпатті ще мають перед своїми очима ті молоді трупи, отих Січовиків, своїх дітей, що пліли Тисою, посічені кулями з мадярських скорострілів. Та це для „православного Світа“ — ніщо. Він витяє мадярів як „освободителів“ від „режиму українських сепаратистів“, не звертаючи ніякої уваги навіть на те православія, яке хоронила на Закарпатті українська влада, а яке тепер, як доносять, мадяри переслідують.

„Руске православне католическе Общество“, що видає „Світ“, повинно тепер дістати за цю подяку велике відзначення з Будапешту. Та від нашого народу — відстане за те тільки — прокляти. А муки і рани, завдані нашому народові мадярами в Карпатській Україні, і ота мученицька смерть наших новітніх мучеників і героїв з Карпатської України будуть тим смертним ударом, що звернений і в сторону національних вирождів з „Світа“. Від ганебної загибелі, що мусить наступити, не врятує їх навіть і „джентельменський“ Будапешт!

ІТАЛІЙСЬКІ НАСТРОЇ

(Лист з Риму).

Там в Америці певно думають, що в Італії надзвичайно бойові настрої, що тут тільки й думають, що про війну, про напади на безборонних сусідів, про поширювання так званих „життєвих просторів“ або, інакше кажучи, про все нові територіяльні здобутки. А так змальовує італійське життя певна частина англійської та французької преси. Нема сумніву, що в тих англійських та французьких описах є частина правди, але саме тому, що цю частину підноситься читачеві замість цілого, вони дуже, і то навіть дуже розминаються з правдою.

Не бойовий, а оборонний характер.

Перш за все щодо бойових настроїв... Якщо взяти до рук італійську пресу, то в ній знайдеться чимало бойових статей і вигуків, але... вони несять не стільки зацікавлені, як оборонний характер. Преса вже дуже зрідка згадує про італійські бажання мати французьку колонію в Африці — Тунізію, або теж французький острів Корсика, батьківщину Наполеона. Зате вона дуже пильно відмічає всі факти звільнення з роботи чи з посади у Франції і спеціально в Тунізії та Корсиці італійських робітників та урядовців, оголошуючи світові про французький шовінізм. В справі Данцігу італійська преса визнає за німцями всі права на це німецьке місто, але вживає так само всіляких засобів, щоб довести до якогось розпущення німецько-польських відносин, щоб не допустити до воєнного конфлікту. Мусоліні проголосив недавно, що в Європі нема такого конфлікту, що не міг би бути — при відповідній добрій волі — розв'язаний шляхом звичайних переговорів, а не шляхом війни. І вся італійська преса й диспльоматія йде цим вказаним шляхом — робити це все можливе, щоб не допустити до воєнного конфлікту...

Нарід не бажає собі війни.

І не можна не відмітити факту, що тимчасом, як у Лондоні та в Парижі, так само як і в інших менших французьких та англійських міських осередках, все населення вже забезпечене на випадок війни численними підземними, зацементованими захистами, що мають його хоронити від летючих нападів, у Римі ж це не починали копати тих захистів. Поширюється, що правда, пропаганда про закупку протигазових масок (що в Парижі і в Лондоні вже давно роздано між населення), але італійці не поспішають закупувати ті маски, і торгівля ними не вважаючи на низьку ціну (32 ліри за штуку), йде дуже повільно. Не вважаючи на весь той галас, що час від часу здійснюється по французьких та англійських часописах про війновні наміри „осі“, тут в Італії таки мало хто вірить у війну. Мало хто вірить,

бо, очевидно, мало хто її бажає. Нема жадного сумніву, що італійці, коли би прийшли справді до конфлікту, виявили б себе дуже добрими воїнами, дуже добре вправленими та озброєними не тільки наймодернішою зброєю, але й — що дуже важко! — великим військовим досвідом, здобутим в етіопській та еспанській війні. Але так само нема ніякого сумніву, що вони не вбачають ніякої радії уявлятися в світову війну через жийсь там Данціг та інші сторонні цілі.

Думають про виставу в 1942 році.

І тому їхні дійсні наміри і сили скеровуються в цілком інший бік. Ошаджуючи гроші на тих протилежних зацікавленнях, що залишаються в побожному бажанні переполохів, вони витрачають величезні, просто незчислимі мільйони на підготування Світової Вистави 1942 року, що має виказати в Римі — в змаганні ріжних цивілізацій — першество римської цивілізації на службі людству. В зв'язку з цією виставою сотки тисяч робітників працюють над перебудовою залізничних сполучень навкруги Риму, причому вже в липні наступного року буде закінчене будівництво величезної — чи не найбільшої в Італії — римської залізничної станції; над будівництвом першої в Римі підземної залізничної, що сполучить осередок міста з територією Світової Вистави; над перебудовою старих антигігієнічних римських дільниць на нові, повні світла й повітря з прегарними площами, квітниками та широкими вулицями. Одночасно з тим відкопують та вальоризують старі римські руїни, що мають зв'язати правдані славні традиції з новим фашистським світом. Коло самого Риму відкопують давнє місто Остію, колишній порт імперіального Риму, що в перших віках християнства, з приходом варварів та поширенням малярії, занепав і втратив кількості-тисячне населення, зберігши під піском усі свої вулиці з кількомаповерховими будинками, із численними божнями, з публічними лазнями, з ринками, з театрами, і навіть з барами, що своїм зовнішнім влаштуванням нічим не відрізняються від сучасних. Повстають коло Риму нові італійські Помпеї, тимчасом, як давні, ті, що коло Неаполі, де вони мало не дві тисячі років спали глибоким сном під вулканічним попелом зрадливого Везувія, не тільки продовжують вабити туристів з цілого світу своїми незвичайними артистичними багатствами та сензаційними відкриттями щодо способу життя й поведінки давньої людськості, але з огляду на нестерпну спеку літніх днів пропонують цікавим відвідувачам ще й чари романтичної ночі поміж домами та святлищами від двох тисяч років померлого трагічного міста, в фантастичній грі

штучного кольорового освітлення.

Помпеї.

Ваш кореспондент був запрошений саме на інавгурацію цього фантастичного освітлення Помпей і був ним захоплений. Італійці рідкі майстри в умінні освітлювати й використовувати в естетичному зміслі старі руїни. В Римі вже від кількох років і старий Форум, і Капітолій, і Паладин виступають перед нічними відвідувачами в цілком новій, невизнаній і непередбачаній, колишніми дослідниками красу. Тепер прийшла черга на Помпеї. Старе, мертво місто, де дві тисячі років тому кипіло міське багате життя, що одного дня мусило нараз урвати гарячковий ритм своєї діяльності й усунути на якихсь півтори тисячі років від шаром вулканічного попелу, вже само по собі промовляє до душі й серця і викликає меланхолійно-романтичний настрій. Вночі, коли фантастично зеленкуваті проміни від величезних прожекторів заливають фронти храмів, простеляють ряди тіней за їх колонами і ніжно пестять молоді дерева, витворюючи між ними казкову атмосферу; та коли з

середини палат і домів вихоплюються на площі і на вулиці через покінчені двері та відсутні неопотрібні дахи смуги чергового світла, що зливаються здалека в одну величезну заграву катастрофальної пожежі, відвідувач набуває незабутне враження. Він згадує про тисячі сильних юнаків і прегарних дівчат, що отакою самою ночі, під отаким самим зоряним небом, засипаним одними самими зірками, майже дві тисячі років тому блукали між отакими деревами, ховалися в тінях одних самих колон та снували золоті мрії любові. Вони були такі певні свого завтрашнього дня! Вони були такі певні своєї непереможної будучини!... Але — пройшли двадцять чотири години — і що залишилося від тих золотих мрій та від них самих? Не залишилося навіть і згадки... Хіба тільки отой сумно-романтичний настрій, що ніби випромінює від усіх цих прадавніх каменів і наказує, навіть ждучи що дня й що хвилини жахливого вибуху, жити повним життям, любити життя і намагатися робити його все багатшим, все кращим...
Евген Онацький.

ЧЕХИ Й УКРАЇНЦІ

Чехи втратили свою державність. Злорадні натури могли би почуватися з цього приводу глибоко задоволені. Мовляв, хай виносить тепер самі те, що іншим завдавали. Всеж, трагедія чеського народу не збуджує серед українських мас ніякого почуття пімсти чи злорадності. Адже нема найменшої причини радіти з того приводу, що стравила воно незалежність одна середньо-європейська нація, дарма, що в періоді своєї незалежності вела кепську політику. Раз стоїмо на принципі права самовизначення націй, раз цей принцип пристосуємо до себе, то мусимо це робити й у відношенні до інших“.

Таке читаємо в статті львівського „Нового Часу“ з 1. липня б. р. Нема сумніву, що так відчуває ко справу й українське громадянство в Америці, хоч як гостро воно критикувало чеську політику супроти українців й писало не раз так, як і пише „Новий Час“, що досвід з Чехословаччиною повинен бути для інших наукою на будуче, як не треба вести політики. Ми певні, що й чеський нарід, якщо захоче підвестись, візьме під увагу потребу цілковитого ревізії відношення до України й українських визвольних змагань. І ось тому треба їм далі прагнувати давні помилки, щоб вони їх не повторювали у нових своїх політичних комбінаціях. Ось тому далі актуальним є те, що читаємо в „Новім Часі“.

„В останніх літах чехи не залишилися особливо симпатично в пам'яті українців. У перших повоєнних роках могло здаватися, що між цими двома слов'янськими народами — нами й ними — поволи нава-

жуться, потім з ходом літ будуть щораз більше міцнішати нитки взаємного зрозуміння, зичливості й навіть приязні. Треба об'єктивно признати, що безпосередньо по війні чехи помагали багато на своїй території українській політичній еміграції, дарма, що матеріально напевно не були з тієї причини пошкодовані. Про це могаб не одне цікаве сказати історія побуту чеських частин в Україні в часі революції“.

„Пам'ятаємо, що в Масариковій Чехословаччині, знайшла захист і можливість розвитку значна частина українського воцтва. Поважним плюсом у біансі чесько-українських взаємин було те, що значна скількість української молоді могла добувати в ЧСР. вищу фахову освіту, при чому користувалася в батькох випадках поважною матеріальною підтримкою. А вже найповажнішим чинником, який впливав на поправність цих взаємин, була надія українців, що швидше чи пізніше чехи виконають свої міжнародно-правні зобов'язання й введуть на Закарпатті широку автономію. Тим самим булаб створена коначна передпосилка для швидкої українізації тієї нашої національної території, українізації, яка поступала силою фактів і без того, але у страшенно повільному темпі. Правда, чим більше проминало літ, чим дивовижніші ставали на Закарпатті чеські пів-колоніальні експерименти, тим більше ослабала ця українська надія й тим більше прохолоджувався чесько-українські взаємини. Але всеж, ще не ставало нічого такого, що могаб цю надію до решти знівечити; все ще українське громадянство хотіло вірити, що одно-

го дня прийде рішучий і корисний для нас зворот у політиці цих злочасних експериментів“.

„В 1933 році гіпотеза українсько-чеських взаємин підлягала незвичайно важкому, просто нестерпному обтяженню. Під впливом приходу Гітлера до влади чехи повели курс на здецидоване й беззастережене політичне русифікування, і то у його сталінсько-совєтському виданні. Прага либонь вірила, що червона Москва в хвилині біді прийде чехам з допомогою. Знаємо, що так не сталося. Коли 15. березня 1939 р. Гітлер займав Прагу — СССР не зможізував ані одного воєнка, червона армія не віддала ані одного стрілу. Даремні були чеські залізниці. Даремно Прага у днях фіртури з Совєтами покладала важку руку на ціле українське життя в границях ЧСР., щоб тим більше приподобатися Москві. У висліді тієї політики чехи Москви не приєднали, зате до решти втратили симпатії українців. Хто зна, чи пізніші події в Карпатській Україні не були пішли основно інакше, хто зна, чи був би так різко проявився український політичний радикалізм на Закарпатті, колиб не ці фатальні у своїх наслідках роки чеського большевицького москвофільства. У всякому разі можна прийняти як річ певну, що ані українські ані словацькі відосередні змагання не булиб проявилися з такою вибуховою силою, як проявилися потім на ділі. Чехи занадто чилили на поміч іззовні. Через те вважали можливим безкарно багателізувати власні неполаджені внутрішні національні питання. Чехи не мусили робити собі ворогів з українців і словаків. Кепська внутрішня національна політика була одною з найбільш кардинальних причин їхнього пізнішого шиківного задомання“.

„А вже до решти вбили всієї української симпатії для чехів злочасні потягнення чеської адміністрації і військового командування в днях Карпатської України. Назвише генерала Льва Прхали назавжди залишиться темною плямою в історичній пам'яті українців“.

ПІД ПРАПОРИ ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

Історичне оповідання. Написано І. П. Горішнівським. З передмовою Миколи Голубця. Видавництво „Українська бібліотека“. Накладом Івана Тихого, Львів. Ст. 127. Книжка має 20 розділів.

У цій оповіданні розповідається про річні пригоди двох українських студентів у Львові, що вибрали на вищі науки до Києва й опинилися у військ Хмельницького. Тут описані докладно подвиги полк. Семена Височана, що був провідником українських повстанців у Галичині.

Ціна (в оправі) 75 шп. Замовляйте в книгарні „Свободи“.

„Svoboda“
P. O. Box 346
Jersey City, N. J.

Д-р Л. Мишуга.

ШЕВЧЕНКО І ЖІНКА

(Жінка в житті і творах поета).

(13)

Щоби було з ким розмовляти, Шевченко хоче женитися з наймичкою свого брата Вартоломея, молодого дівчиною Харитою. Та брат і інші настоюють, щоб не женився, бо малоосвічена дівчина не розумітиме письменницького діла. І Харита не вибиралася виходити заміж „за пана“, бо, як казала, не хотіла йти з одної неволі в другу.

Вернувшись до Петербурга, Шевченко вертається до той думки, яка зродилася була в нього на закланні, коли писав до княгині Рєпніної, що хоче „описати материне серце по житті Пречистої Діви, Матері Спасителя“... І з того бажання зродилася тепер (1859 р.) поема „МАРІЯ“.

В поемі тій не передано так, як нам передає євангеліє про Матір Спасителя. Та на тім образі Матері Божої не потерпів. У Шевченка Марія є свята сила всіх святих, пренепорочная, благая, до якої він звертається:

Возари, Пречистая, на них,
Отих ораденних, сліпих
Невольників, подай їм силу
Такого мученика Сина,
Щоб хрест-кайдани понесли
До самого, самого краю.

Шевченкова Марія, це та мати, яку старий Йосиф вибавляв від несласи і того, щоб її люди живцем цеглами не добили.

Шевченкова Марія це та мати, що

Сидить собі коло вікна
І в поле дивиться, і шне
Маленьке сорочення...

Шевченкова Марія це та мати, про яку він каже:

Не плачеш ти і не співаєш,
Гадая, думаєш-гадаєш,
Як його вчити, навести
На путь святий, святого сина,
Як його од зол спасти,
Од бур життєвських одвести.

Шевченкова Марія це та мати, що в найми наймається, щоб сина виховати. Це та, що свого Іваса:

У холодоцько завела,
В бурі, в садах, пошлювала
Та коржиком нагодувала,
Свійеньким коржиком; внонж
Попестилась собі, погратлась
Та й спаточком, мале, лягло,
Такиж у неї на колінах.
Отож і спить собі дитина,
Мов янголяточко в раю,
І на єдиную свою
Та мати дивиться і плаче
Тихенько-тихо: ангел спить...

Шевченкова Марія це та, що розуміє Великого Сина, що:

Його слова, його діла
Все чула й бачила, і мліла,
І мовчки трепетно раділа,
На сина дивлячись.

Це та мати, що йде

У яр по воду до криниці,
Тихесенька, і принесе
Води погожой, і вине
Утомлені стопи святиї,
І пий дасть, і отрясе,
Оде прах з його хитини.
Зашне дорічку, тай знову
Під смоку підіє і сидить
І дивиться — о, всевітняє!
Як сін той скорбний спочиває.

А як Христа розпняли, то Шевченкова Марія збирає пережланих учеників її Сина, а як вони зійшлися біля неї, то вона:

...страх
Розвіла, мов ту позову,
Своїм святим вогнищем словом.

„Хвала і Похвала Тобі, Маріє“, співає поет, і то за те, що піддержала учеників своєї дитини, за те, що ті ученики потім:

Любов і правду рознесли
По всьому світу; тиж під тиною,
Сумуючи, у бурні
Умерла з голоду.

Ота „МАРІЯ“ Шевченка була і є ще досі причиною, що дехто закладає йому богохульство. Та Марія, як каже один з критиків Шевченка, вишла згід пера поета „непорочною, святою, до неї поет молиться словами, не гіршими від тих, що знайдете в молитовниках; вишла святою тими невимовними стражданнями матери й незлічимими терпіннями, якими Шевченкова „Марія“ завершує всі образи його матерей-страдиць“.

Трагедія самотнього життя.

Шевченко таки не може погодитися з тим, що прийдеться йому поспівити в самотині, без родини і вірної дружини. І от трапляється така подія:

В домі Карташевських, де сходилися літерати, як Тургенев, Некрасов, Марковичка, Куліш, задумали зробити Шевченкові несподіванку: Була в них служницею кріпачка Лікерія Полусмакова, з довгими гарними косами, чорними очима й дуже гарними рисами лиця. Їй то справили прекрасне українське убрання, щоб вона в нім услужувала при столі гостям тоді, коли буде між ними Шевченко. В той спосіб думали зробити Шевченкові на чу-

жині милу несподіванку, бо Лікерія походила з України і говорила по українськи.

Це так поділяло на Шевченка, що він незабаром влюбився в ту вродливу кріпачку, про яку казали, що в неї „голова розумна, а душа чорна“. Він убив собі в голову, що саме з кріпачкою йому треба оженитися, щоб у той спосіб засвідчити, що він завжди був і далі є „по політ і духу сін і рідний брат нашого безталанного народу“.

Він не звертає уваги на те, що молода кріпачка, хитра кокетка, була заінтересована більш подарунками Шевченка, ніж ним самим, що думала одружінням „вирішити у люди“. Шевченко, як описує Олександра Кулішева, створив собі у своїй уяві ідеал і „не хоче глянути звичайними очима“. Для нього ота кріпачка являлася представницею поневоленого українського народу. А на ділі та кріпачка не була зацікавлена творчістю Шевченка, його ідеалом визволення кріпаків, а мріяла тільки про те, що одружившись з Шевченком, виїде на зиму до Парижу. Шевченко влюбився не в те, чим та дівчина була. І він це згодом пізнав і це був великий удар для його наболілої душі. Поет бачить, що:

Минули літа молодії...
Холодним вітром від надії
Уже повівало.
Зимало...
Сиди один в холодній хаті,
Нема з ким тихо розмовляти,
Ані порадитись нема,
А нікогоїсь нема.

Хіба: сиди і нічогоїсьню не жди!

В таких хвилях Шевченко кидає хату і блукає ночами по вулицях Петербурга. І тут він теж бачить жінку, жінку як

жертву розпусти великого міста, як жертву поганого соціального ладу і боліе над нею:

Вночі і ожеледь і мрак,
І сніг і холод, і Нева
Тихесенько кружис неслася
Тоненьку кріпу по під мостом.
А я, отож така вночі,
Іду та кашляю влучи.
Дивлюсь: неначе ті ягнята,
Ідуть зарипані дівчата,
А дід, сердешний інвалід,
За ними геться, шкандибав,
Мов у кошару загнане
Чужу худобу... Деж той світ?
І де та правда? Горе! горе!
Ненагодованих і горіх!
Дівчаточок, як ту отару,
Женуть („даселідий дог отдати“),
Женуть до матери байстрят!
Чи буде суд, чи буде кара
Царям, царят на землі?
Чи буде правда між людьми?
Повина бути, бо сонце стане
І оксерну землю спалити.

Останній акорд.

Заповівши, що мусить прийти до цього, що буде правда між людьми, вдарив поет в останній акорд і, неначе прочуваючи смерть, віршує:

Чи не покінчуть нам, немого,
Моя сусіднього убого,
Вірші нікімні віршувать
Та захолять решувать
Вони в далеку дорогу
На той світ, аруж мій, до Бога
Почимчикуєм спочивать...
Втомилася і підтомилася,
І розуму таки набралася,
То й буде з нас!

В самі уродини, 9 березня 1861 р., коли прийшли приятелі повитати Шевченка, водна пухлина вже підступала під його серце. Не спав. Над раном слуга-салдат допоміг йому вібратися і спровадив його вниз до робітні. Переступивши поріг, поет

З ДНЯ

ВИБРИКИ ПОЛЬЩІ

Як доносять краєві часописи, а також приватні листи, поляки в нечуваній спосіб змушують нині над нашим народом. По звирські поступають з нашими безбронними людьми. Переводять пацифікації, бють, стріляють, тисячами саджають до тюрм. Карають за найменшу провинку, а навіть без провини. До якої міри польська влада озвіріла, вказує те, що в останні місяці тисячі українських священиків засуджено на кару, а навіть тюрму за те лише, що вписували в метриках назвишче так, як подавали люди, себто в українським вимові, а не перемінювали їх на польське. Коли хтось подав назвище, наприклад, „Підгірський“ і священик так його записав у метрику, влада відразу потягла його до суду, чому він не записав „Подгірський“.

У листах до своїх рідних в Америці наші люди з старого краю описують впрост неймовірні речі.

ЦЕ ДІЄТЬСЯ В ТЕПЕРІШНЬОМУ ПОРУ.

І діється це — тепер, коли на європейським виднокрузі зарисовується воєнна завірюха, а до Данцігу німці насилають чимраз більше війська, щоб його захопити.

Чи подуріли поляки, що так поступають з українцями, які творять в границях їхньої держави велику силу? Що за причина такого безглузлого поступовання?

Так виглядає, що поляки добре здають собі справу з того, що вони впродовж довгих літ українцям виправляли. Вони свідомі своїх лайдацтв. А через те, що вони свідомі тих звірств і лайдацтв, вони самі не надіються, що владається їм тепер чимнебудь для себе українців прихилити. Вони чують, що при найближчій нагоді українці упімнуться своїх прав.

Щоб залякати українців, поляки розпочали цю нелюдську нагірку. Вони думають, що терором так здавлять українців, що ті з страху будуть сидіти тихо.

ЩО БУДЕ НА ВИПАДОК КОНФЛІКТУ?

Зрозуміло, що полякам це не вдається. Українці не дадуться залякати, а тільки у своїх серцях розпалють до поляків ще більшу ненависть. Коли прийде конфлікт Польщі з якоюсь іншою державою,

українці поспробують скористати з нагоди, щоб скинути зне-навиджене ярмо. Вони готові завдати Польщі удар у спину. Так буде, чи подобається це нам, чи ні. Нарід катований в нелюдський спосіб іншим народом, схопиться при найближчій нагоді до зброї і не буде звертати багато уваги, чи ворогом Польщі є нацистична, чи демократична держава. Ворог його ката буде його союзником.

Ще раз повторюємо, що це станеться без огляду на те, чи комусь воно подобається, чи ні. Це станеться навіть тоді, коли ми звідси на ціле горло протестували. Бо катований нарід хоче волі...

ВИНА СПАДАЄ НА КАТІВ.

Колиб це сталося, ціла польська пропаганда знов заверещить, що „українці це гітлерівські агенти“, що вони старіють до стороні Німеччини, по боці фашистських держав, що вони вороги демократії й т. п.

Та колиб українці схопили зброю, то тільки на те, щоб скинути з себе зненавиджене ярмо; щоб вигнати з краю звірів у людським тілі. Колиж їх оборона мала би допомогти німцям, то це буде виною звірів у людським тілі, що так тяжко змушують нині над українським народом. Це вони простелюють Гітлерові шлях.

ШЛЯХ НА СХІД.

Коли на сході Європи народи, а в першу чергу великий український нарід, не будуть гноблені, а матимуть свободу і свої держави, то тим самим буде загороджений Гітлерові шлях на схід. Але коли лайдацький режим, такі як польський, советський, румунський та мадярський, будуть у злочинний спосіб давити українців, будуть змушувати їх землі та видувувати їх політично й економічно, то схід Європи стане джерелом незадоволення, стане порожнечою, в яку кожного часу можуть влитися якась інша політична сила.

Треба тільки спинити звирське змушування над українцями, припинити свавольно лайдацьких режимів і дати українцям те, що їм належиться, а „Дранг нах Остен“ перестане всіх лякати.

В школі.

— Я не виходжу, ти не виходиш, він не виходить. Ми не виходимо, ви не виходите, вони не виходять. Маріці повтори це!

— Ніхто не виходить і шлюк!...

захитався й упав на землю. І помер у тяжких болях, не дїждавшись ні волі для кріпаків, ні того малого, чого благав у Бога, себто хатиночки над Дніпром і Оксаночки, щоб з нею дивитися в Дніпр широкий, на лани золотихаві й високі могили. Не дїждався того. Ні не виблагав собі у Бога:

Щоб хоч умерти на Дніпрі,
Хоч на малесенькій горі.

Це теж не сповнилося. Шевченко помер у Петербурзі, на чужині.

Одну сльозу з очей карих.

Та вже тиждень по його смерті проголошено маніфест, який знесено кріпачтво, проти якого Шевченко ціле життя так завзято боровся.

А трохи пізніше повезли і його тлінні останки в Україну. „Наш єси, поете, а ми, нарід твій, духом твоїм дихатимемо во віки і віки“ — говорив Куліш, коли вивозили домовину Шевченка з Петербурга в Україну.

А в Україні поховали його над Дніпром. І хатиночку поставили біля його могили. Тільки не поховали біля нього його безталанної Оксаночки. Та місце цієї Оксани заступають сьогодні міліони інших Оксан, що виховуються на благодійним слові Шевченка, повним одного великого й сильного чувства: ЧУВСТВА ВЕЛИКОЇ ЛЮБОВІ, любови до краси, волі, правди і любови до людей.

П'ятдесят літ по смерті Шевченка, старенька бабуся з панського роду, Ганна Барвінок, згадує з найбільшою радістю, що в одному моменті дійшло в її житті до цього, що вона поцілувала руку кріпака, Тараса Шевченка. А згадуючи про це, лише:

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

НЕПЕВНІ ЕЛЕМЕНТИ В ПОЛЬСЬКІЙ АРМІЇ.

Недавно часописи принесли були вістки, що в Польщі внарештувано 55,000 резервистів українського походження, серед яких було багато підстаршин. Декому та новинка видається неправдивою, головному тому, що вона говорить про українських підстаршин у той час, коли в польській армії українців не радо нагороджувано підстаршинськими рангами.

Як один із тих, що служили в польській армії і дослужились підстаршинського ступня, можу сказати, що в перших роках своєї держави поляки в своїй армії допускали українців до підстаршинських рангів. Українці радо зчислялись воєнного ремесла, щоб у слушний час повернути його проти свого ворога. Тому українці асе вибивались понад поляків і здобували великий відсоток підстаршинських ступнів.

В 1926 році в нашій містечку прийняли 28 рекрутів, між ними 23 українців і 5 латинників, що фактично теж були українцями, а тільки в неділю ходили до костела. З тих рекрутів по вислуженні у війську зпоміж українців вернулось 18 капралів і один фрайтер. Зпоміж латинників лиш один вибився на фрайтера.

В 1930 р. поляки вже перестали допускати українців до підстаршинських шкіл, а тим більше до старшинських.

Підстаршина 13-го полку, В. Г.

ЯК ЛІКУЮТЬСЯ НЕГРИ.

Коли хто між неграми в Африці захворіє на венеричну недугу, його виганяє громада на кілька тижнів на мочари. А там покусають його комарі, що то розносять тропічну пропасницю, і він або загине, або вернеться викуваний. Коли мало відпорний, то гине, а коли сильний, то виздоровіє. Пропасниця переможе венеричну хворобу. Про те, що пропасниця помагає хворим на венеричні недуги, переконались і модерні лікарі.

Від пропасниці підноситься тепло в тілі, а від тепла вигібають венеричні бацили. Тому тепер випробовують учні такі інкубатори, що то так нагрівають заражену венеричною недугою людину, що від тепла в тілі загивають венеричні заразки.

„Мене Господь уповажив, що я могла хоч цим Тобі виректи мою прихильність до Тебе-мученика“.

Це так по смерті Шевченка згадала старенька бабуся за того, що за свого життя так дуже бажав, щоб над кровю писаними його думами заплакало колись серце дівоче. Нічого іншого не бажав собі, писав Шевченко, тільки:

Одну сльозу з очей карих,
І — пан над панамі!

Та треба вірити, що як довго житиме жінка на світі, що пізнає, зрозуміє і відчувє дух Шевченкової творчости, так довго литимуться при читанні Шевченкових віршів сльози з очей карих, бо — як каже другий геній України, Іван Франко: нема в світовій літературі поета, котрий би „став таким послідовним, таким гарним, таким свідомим оборонцем права жінки на повне й людське життя“, як ним є — Тарас Шевченко.

(Кінець).

„Політика“.

— Ну, Іване, коли віддаєте цю сотку, яку я торік вам позичив?

— Це зачекаю, Йоску, до найближчої промови Гітлера...

В книгарні.

Якийсь добродій входить до книгарні й хоче купити книжку: „Мужчина паном у своїй хаті“.

Власниця книгарні: Цю книжечку можете, пане добродію, купити у нашому відділі: „Байки для чемних дітей“.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

СТЕМФОРД, КОНН.

Відсвятковано 950-ліття Хрещення України.

Повище свято відбулося в українській католицькій вищій школі св. Василя Великого 17. червня 1939. Вечором у год. 7: відправлено молебень за весь український нарід, а потім освячено воду. По молебні відбувся концерт. Вступне слово вимовив о. В. Андрюш, зясувавши думку української державности і як вона зростала під крилами опіки Христової віри. Ціла промова жевріла бажанням: „Обновись, Українська Земле, в Бозі через святе Хрещення, яке прийняла благословенна Ольга“.

Хор учеників відспівав гарно пісні: „До праці“ Я. Ярославенка і „Пісню слави“ Йосифа Кишакевича, а парохіяльний хор „Боян“ виповнив сяду мелодійними акордами пісень Гайворонського: „Живи, Україно“ і „Слава Україні“, Я. Ярославенка: „Ми сини могутньої України“ та О. Кошиця. „Ой, сивая тая зазубенька“ і „Молитва за Україну“. Обома хорами диригував п. П. Шавинський, доволітний працівник у парохії св. Володимира в Стемфорді, Конн., котрий тишиться повагою всіх парохіян, а передівсім свого нерозлучного хору, з яким одержав першу нагороду в Стемфорді.

Деклямації вийшли прекрасно. Декламували Царук, Чопик та на увагу заслуговують Равевич і Дмитришин. Відвага, модельція голосу, видержання павзи і гарна та чиста вимова учеників робили гарне враження на присутніх.

Лев Адамьяк, абсолюент згаданої школи, відіграв на скрипці кілька творів при аккомпаніменті фортепіану.

С. Чопик, ученик першої класи, відіграв на фортепіані кілька творів Баха і Бетовена з такою легкістю і зрозумінням, що викликав бурю оплесків.

Евген Лобойко, ученик першої класи, вимовив гарну промову. В ній підкреслив, що з розцвітом християнської віри розвивується культура і просвіта. А які це були щодо цього тяжкі часи, то видно по тім, що подає літопис, у якому читаємо, що князь Володимир Великий зібрав насилу 500 хлопців і казав їх учити, а матері, віддаючи дітей до школи, плакали за ними, начеб їх висилали на смерть. Та, на жаль, говорив бесідник, ще й по 950 літах є серед нас такі, що не доцінюють ваги своєї рідної школи. Та, кінчив Е. Лобойко, треба нам вірити, що як довго буде між нами дух св. Володимира, так довго буде в нас змагання до освіти й науки. Потім о. ректор Процько сказав ще кілька слів про значіння 950-літнього ювілею Хрещення України не тільки для українців узагалі, але зокрема і для нас в Америці. При кінці цього концерту, що залишив гарне враження, відспівали всі „Боже великий, єдиний“.

Присутній.

ДЖЕРЗІ СІТІ, Н. ДЖ.

До участі в американській політиці.

В останніх часах у стейті Нью Джерзі життя українців немов би притихло. Та це тільки назверх. Фактично українці в нашій стейті не сплять, а пригтовляються до ширшої акції.

Стейтова організація пригтовляється до четвертого з черги національного українського здвигу, що відбудеться в першу неділю серпня. Як що року, так і тепер цей здвиг матиме дві частини: моральну і забавну. Будуть бе-

сідники, хори, танці, будуть змагатись українські бейзбольні дружини, дотепер непереможні „українські льви“ з Нью-арку.

Зараз по здвизі стейтова організація пригтовляє іншу діяльність, а саме аплікації для реєстрації всіх американських громадян українського походження в нашій стейті. Коли це вдасться успішно перевести, тоді стейтова організація буде могла вступити до американської політики. Ми, українці в Америці, виконали і виконуємо добру роботу в напрямку підмоги старому краєві. Це треба продовжати, але водночас не треба забувати і про те, що тут, в Америці, діється. Ми мусимо використати і ті привілеї, що нам, як громадянам Америки, тут належаться.

Тут ми маємо вже молоді, дорослі українські покоління, часто з покінченими вищими школами. Ми знаємо, як тяжко нашим дітям дитись на державну посаду. Це тому, що ми не мали організованої політичної сили, а кожна група йшла окремо. У висліді ні одна з них не могла добитися чогось більшого.

Щоб з нами політично числились, ми мусимо бути зорганізовані, мусимо знати, скільки нас, та всі мусимо бути зєднані в одну цілість. Коли знатимемо, скільки нас у кожному місті, містечку чи окрузі, а також коли всі ми потворимо місцеві клуби, а опісля ті клуби злучимо в одно велике політичне тіло, то з нами будуть числитись провідники американських політичних партій та будуть іти нам на уступки. Ми будемо в змозі встроїти до державної машини наших людей; ті з черги будуть могли потягнути за собою інших, а також нам усім будуть могли вразі потреби прийти з поміччю.

Інші народи, хоч менші числом від нас, таким організованим шляхом добились впливів в американській політиці. Їхні люди знаходять у них охорону перед чимраз гострішими еміграційними законами, що примінюються в першу чергу до тих народностей, що слабо політично зорганізовані.

Ми мусимо в кожному місті і містечку організуватись у політичні клуби і збірним способом домагагись наших прав і привілеїв. Це має на увазі стейтова організація стейту Нью Джерзі і вона, як перший крок до переведення цього, задумує зробити спис наших людей. Коли перепис буде зроблений, а клуби потворені, то кожний клуб на зазив ексекутив стейтової організації повинен вислати делегата на спільні збори, на яких начеркнеться дальший план праці.

Т. Рудий.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ІОНКЕРС, Н. Я. Піврічний мітинг Тов. Подільська Сп. від. 8., відбудеться в п'ятницю 21. липня, в год. 7:30 вечір, в Укр. Гор. Клубі, 13 Вашингтон ул. На порядку нарад піврічне справоздання. — Н. Чолій, предс.; В. Мандзія, секр.

WILLIAMSTOWN, N. J. A meeting of branch 307 will be held Sunday, July 28, at 1 P. M. in the St. Peter & Paul Church Hall in Williamstown, N. J. All members must be present. — Joseph Arkatyn, Secr.

ПІТСБУРГ, ПА. Місячні збори Тов. Рогатинщина, від. 396., відбудуться 22. липня, в год. 7. вечором, в домі 2114 Тустін ул. Шановні члени і члениці, просимо зійтись точно на означений час, бо пікіновий комітет буде здавати заїт з пікіну, тож просимо, щоб одні на других не ждали. — Уряд.

Страх перед смертю.

Підчас побуту Вольтера на дворі Фридриха Великого одного разу запропонував король поетові прогулюку човном. Вольтер запрямитив, що до човна наливається вода і вискочив на беріг.

— Чи ви аж так лякаєтесь смерті? — запитав, сміючись Фридрих. — Я не боюся.

— Но, так, — відповів Вольтер, — королів є багато на світі, але Вольтер є лиш один.

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕНЬ

В ROCKY GLEN, JULY 23, 1939

Улаштувають

ПАРОХІЇ ПОВІТІВ LUZERNE і LACKAWANNA.
П. години (Е. S. Т.) Соборна Служба Божа в павільоні.
Кожний хор співає призначену для нього частину.
3. година пополудні концерт.
Кожний хор переспіває дві народні пісні. Промови українських професіоналістів. Виступ учнів школи танків Ашенка. Буфет з перекусками і напінками у своїм заряді. 162.66

ПОЗІР! НЬОАРК, Н. ДЖ., І ОКОЛИЦЯ! ПОЗІР! ВЕЛИКИЙ ПІКНІК

УКРАЇНСЬКОЇ ГР.-КАТ. ПАРОХІЇ СВ. ІВАНА ХРЕСТ. В НЬОАРКУ, Н. ДЖ.

В НЕДІЛЮ, 23. ЛІПНЯ (JULY 23, 1939)

В KENILWORTH, N. J., PATRYLOW'S GROVE PARK, MICHIGAN AVE. AND FAIRFIELD AVE. E.
Вступ 35 центів.

Українські танцюристи будуть пописуватись танцями — ріжні несподіванки.

Direction: From Hillside, N. J., take Route 29. Turn to left by George's Tavern on Michigan Ave., go 1 1/2 miles — watch for "Patrylow's Grove" sign. — From Irvington Center: Take bus No. 94, get off at Rosele Ave. W. and Chestnut St., walk 10 min.

ПАСТОР — ПОЛІЦІЙНИМ ДИРЕКТОРОМ.

Всч. Джов Карпентер, проповідник церкви в Нутер Форт, Вест Вірджинія, думає вживати „церковного впливу“ на винників, коли стане директором поліції. Він був пастором п'ять літ, а передтим служив на залізниці.

ПОЗІР! ЦІНИ ЗНИЖЕНІ НА ПОЗІР!
ENAMELS, VARNISHES, DUTCH BOY WHITE LEAD & OIL, домашнє знаряддя, холодильні машини до прання, відеосьї коси й всі інші річчї.
ПОКЛАДАЄМО КОНГІОЛІОМ ПО НИЗЬКИХ ЦІНАХ
Довіз даром. — Обслуга скоря.

P. N. OLCHOVY

HARDWARE
3672 EAST 131 ST., CLEVELAND, O.
Phone: WA 1672.
Власник: ПИЛИП ОЛЬХОВИЙ.

УЖЕ ВИЙШЛА

накладом

ОБЕДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ
ОРГАНІЗАЦІЙ В АМЕРИЦІ
СЛАВНА ПОЕМА ІВАНА ФРАНКА

МОЙСЕЙ

в англійським перекладі

ВОЛОДИМИРА СЕМЕНИНИ

з передмовою Степана Шумейка
про життя й літературну діяльність
Івана Франка.

ЦІНА 50 ЦЕНТІВ.

Замовляйте в книгарні „Свободи“:

„SVOBODA“

81-83 GRAND ST., P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ВІРАЗКА (БОЛЯК) У ШЛУНКУ

(Кілька слів про доволі часту хворобу).

Виразка — це правильна українська назва на те, що популярно називають у нас боляком або вередом. „Веред“ виводиться від польського „вжуд“, а латинська назва для виразки це — „улькус“.

У кормових шляхах повстає виразка розміром часто і то напіврадіє в шлунку або дванадцятикишечі. Хвороба повстає в той спосіб, що у слизовій оболонці, яка вистилає шлунок ізнутри — виникає невеличка ранка. Вона не гоїться, але поширюється на боки, а водночас виникає в глиб стінки шлунка. Виразка може бути зовсім невеличка, завбільшки зерна гороху, але буває і така, як долоня. Та наслідки і небезпека виразки залежать не так від її величини, а радше від того, як далеко сягає вона в глиб.

Виразка шлунка чи кишки є хвороба хронічна, затяжна, що поволі розвивається, та хоч і загострюється, залюбки повторюється. Виступає вона куди частіше у мужчин, ніж у жінок. Найчастіше зустрічаємо її між 40—50 роком життя, та на ділі ніякий вік не є для неї перешкодою.

Небезпека від виразки шлунка полягає в тому, що ушкоджені кровоносні судини можуть кривавити. Такі невеличкі навіть часті кривавілення до шлунка можуть відбуватися потайки так, що лише хемічно можна виказати кров у калі. На тому тлі може розвинути недокровність, анемія. Інколи кровотеча з виразки може бути така велика, що хворий гине від скривавлення.

Кровотеча зовсім не залежить від величини виразки. Навіть маленькі виразки можуть бути причиною смертельних кровотеч тоді, коли ушкодять велику кровоносну судину.

Небезпечне ускладнення виразки шлунка або дванадцятикишкової кишки — є пробиття (перфорація) стінки. Воно трапляється у виразках, що сягають глибоко і в наслідок може дати дуже небезпечне запалення очеревини.

Та, на щастя, виразки частіше виявляють охоту гоїтись і залишити по собі тільки шрам (блізну), ніж пробивати до очеревинної дуплини.

Очевидно, що це залежить від того, як хворий поводить себе та лікується.

До сьогодні нема рішучого погляду на повстання та причину виразки шлунка. Одні виводять хворобу від місцевих змін у кровоносних судинах шлунка і кажуть, що внаслідок місцевого недокровлення слизової оболонки виникає виразка. Інші за причину ви-

разки шлунка вважають надмірну кислотність шлункового соку, іншими словами т. зв. надкислотність, що виникає внаслідок надмірної продукції соляної кислоти в залозах шлунка. Соляна кислота у надмірній концентрації ушкоджує слизову оболонку і в тому місці повстає виразка. А потім кислотний сок шлунка постійно драгує виразку і перешкоджає їй гоїтись.

Щоб знеутралізувати надмірну кислотність шлункового соку, подаємо хворому з виразкою як лік ріжні лугові речовини, напр. соду, алюколі і т. п.

Для хворої виразки шлунка маніфестується передусім болями в горішній частині живота. Болі можуть виступати зараз після прийняття їжі або трохи пізніше. Позатим хворі бувають втомлені, вразливі, нарікають на безсонність.

Оевидно, виразку шлунка розпізнати мусить тільки лікар. „Домашнє лікування“ може принести велику шкоду.

Для розпізнання виразки шлунка допоміжний сьогодні рентген.

Б. Ол.

Золота рада.

Ніколи не сідай до вагону, в якому є гарна, молоді і самітна жінка. Ніколи не можна передбачити, чи це не є саме твоя майбутня жінка.

ЯК ПРИЙШЛО ДО ВИРІШАЛЬНОГО ПОВСТАННЯ ПРОТИ ПОЛЬЩІ ЗА БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

Відомий український історичний повістяр
АНДРІЙ ЧАЙКОВСЬКИЙ
має що цікаву добу
в своїй повісті ПІД ЗАГОЛОВКОМ

ПЕРЕД ЗРИВОМ

Повість починається віданням 14-літнього Богдана Хмельницького, сина Михайла. Хмельницького, сотника чигиринського полку, реєстрових козаків, до єзуїтського ліцею у Львові, та доведена до моменту, коли нелюдський суди-лях розбив сімю й родинне життя Богдана Хмельницького й коли Хмельницький рішається шукати пімсти за свої особисті кривди, напразляючи кривди ворогів супроти всього українського народу. Читач пізнає всі визначні дієві особи, що грали чільну роль у великих перевертках тих часів, що остаточно змінили зовсім історію східної Європи.

З портретом автора й передмовою.
ЦІНА 50 ЦЕНТИВ.

Замовляйте:

"СВОБОДА"

81-88 GRAND ST., (P. O. Box 346) JERSEY CITY, N. J.

ВІЗНИЦЯ БЕЗ ГРАТ

Важко сьогодні повірити, що на світі існує тюрма без решітки, де в'язні мають повну свободу. Але ось недавно преса принесла сенсаційну вістку, що в Швеції, в місцевості Сінгульт, упродовж останніх 18 літ утік з тюрми лиш один в'язень, хоч нема там охоронних мурів, особливих замків, ні грат.

Оту дивовижну тюрму побудували 1920 р., а цілу місцевість прозвали місцем відокремлення. Зразу багато людей не хотіло прямо вірити, щоб ота тюрма довго існувала з таким правильником та щоб у ній вдержався якийсь злочинець. Слід згадати, що в Швеції всі проступники відбувають свої кари на публичних роботах; проте новітня тюрма була великою інновацією.

В'язнична влада в Сінгульті дозволила всім в'язням вільно ходити по цілій колонії; навіть начальники тюрми заявили, що вповні довіряє своїм „виховникам“ і не хоче садикувати їхніх кроків. Лише нові в'язні мусили дати слово честі, що не втікатимуть з тюрми. Цей моральний „мур“ виявився дуже тривкий, бо на 600 в'язнів лиш один утік. Але отой в'язень — як подає шведська преса — це був непоправний волоцюга; його просто „засвербили пати“.

До тюрми в Сінгульті спрямовують людей, що вперше в житті допустилися злочину. Іх зразу замикають на 6 місяців, щоб довідатися про їхнє поведіння. Коли належно ведуть себе, відставляють їх до Сінгульту. Шойно тоді починається вільне життя в'язнів. В'язнична адміністрація користується там великими повноваженнями: може зменшити кару засудженим, або й зовсім їх звільнити. Однак багато бідаків іноді не хочуть оставляти „тюрмних мурів“, бож у вільних хвилях вони виробляють ріжні предмети, які розхоплює доволі численне населення за добрі гроші. До того одержують даром харч, одяг, тощо.

При кінці слід іще згадати, що в'язні Сінгульту підлягають поліцейній контролі, але поліцейці виступають там радше в ролі звичайних сторожів. В'язні не можуть виходити з тюрми ніччю; над входом горить завжди світло, а нічні стійки повняють свою службу в кількох місяцях. Однак ні одне вікно не має ґрат. Тільки слово честі здержує в'язня від утечі.

Зате вдень усі в'язні перебувають вільно в ріжних клубах. Читають часописи, слухають радіо, чи пишуть листи до своїх рідних. Багато вправляють спорт, молодші в'язні

здають цікаві спортивні мрези, що стягають чимало позамісцевих видців.

Картина вельми ідилічна, та пригадаймо ще раз: усе це діється у Швеції.

ЗАГИКУВАННЯ

Загикування — це дуже частий дефект мови. З статистик виходить, що понад 1% дітей шкільного віку загикується і в багатьох випадках хіба залишається на все життя.

Загикування полягає на неправильних і нескордированих скорчах кількох груп м'язів, що в нормальних умовах беруть участь у вимовленні мови. Внаслідок наглих, передбачених скорчів дихальних, горлянкових, піднебінних і інших м'язів — у говоренні наступає перерва, людина безцільно і мимовільно повторює кілька разів ті самі склади або таку саму голосівку чи шестелітку. Мова її стає уривчаста, менше або більше незрозуміла. Такий скорч приходить звичайно на самому початку мови, при першому слові, що трудніше до вимовлення.

У легких випадках загикування хворий тільки „затинається“ у мові і трудно вимовити йому тільки деякі слова. Та бувають випадки, коли побіч неправильних скорчів м'язів, що беруть участь у мові, корчаться ще й м'язи лиця та кінцівок.

Поміж причинами загикування слід відмітити схильність до загикування і те все, що його безпосередньо викликає. На схильність людини до загикування складаються такі речі, як психічна дегенерація, надмірна нервовість і вразливість та всякі труднощі при опануванні автоматизму мови. Для дитини опанувати мову є неабиякий труд і штука, бо артикулована мова полягає на прецизній і скоординованій автоматичній співпраці великого числа м'язів.

Дитина скоріше розуміє слова, ніж може їх вимовити. Не диво, що при перших спробах говорити звичайно — затинається і загикується. Коли не зуміє з якихнебудь причин поклати труднощів складного автоматизму — хіба загикування залишається на довгий час. Інколи схильність до загикування виявляється щойно в часі другого зубкування, коли то дитина розпочинає шкільні заняття і усунути.

РАДІОВІ ПРОГРАМИ

Український хор „Дніпро“ при грат. церкві св. Михайла в Гартфорді, Конн., та хор при с.-кат. церкві св. Івана в Гастонбері, Конн., будуть співати в неділю, 23-го липня 1939 р. від год. 7-мої до 7:15 вечором (літній час) за стадії W.T.N.T. в Гартфорді, Конн.

Вище згадані злучені хори, від управління докочителя М. Пожмурського з Гартфорду, Конн., відіспівають кілька пісень стрілецьких та народних, гармонізованих згаданого диригента.

відразу стає перед збільшеними вимогами мови.

Поміж хлопцями схильність до загикування куди більша, ніж у дівчат. У Гімбургу на 759 гикавих хлопців загикувалося тільки 206 дівчат.

Зпоміж усіх народностей найбільше загикується французи. Куди менше схильні до загикування народи слов'янського походження. З анатомічних причин схильності до загикування слід відмітити аденоїдальні та інші нарости в носі і носовогорляній дуплині, як нпр. т. зв. третій мигдалик.

До безпосередніх причин загикування можна зарахувати дуже швидке говорення, несподіваний переляк, сильне зворушення і передусім товариство людей, що загикуються та навмисне або мимовільне наслідування їх вимови.

Буває, що дитина наслідує для жарту вимову гикавого товариша, а потім уже сама не може визволитись від тієї неприємної хиби. На тому прикладі найкраще видно частий психогенний характер загикування. Тому теж і лікування тієї хиби треба переводити переважно у тій самій площині. Гикавий просто мусить учитись правильної мови, а це інколи вимагає великого вкладу енергії та сили волі.

Число дітей, що загикуються, з віком зростає. Вертаючись до гамбурської статистики, додамо, що в 1914 році в Гамбургу серед дітей 6-го року життя було 0.5% гикавих, а серед дітей 14-го року життя було 1.61% гикавих. У Вільні на 9,000 учнів вселюдних шкіл було 90 таких що загикувались.

У багатьох випадках вміль поступованням і ступневими вправами прикру хибу вимови вдається усунути.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

В суботу, 13. липня 1939 р. в годині 8. раню, помер довголітній член братства св. Володимира, від. 408. У. Н. Соколу, ІВАН ПАНЬКЕВИЧ.

Повинний походив з села Брижова, повіт Доброміль, Галичини. Працював у Сквертіні в електричній компанії, Політинському Варвару і 6 дітей сиротами: Михайла, Івана, Стефана, Петра, Микола і доньку Марію.

Похорон відбувся в п'ятницю, 18. липня, в годині 9. раню, з дому жалоб. 206 R. R. Ave., Scranton, Pa.

Вічна йому пам'яті! Філіпп Демкович, секрет.

РАДІО МЕХАНІК

напрямляє і переробляє, як нове, по уміркований ціні. Голоситься по українській або по англійській 20 миль, довкола: 163.

M. BRODSKY, 22 Comfort Pl., Clifton, N. J. Phone: Passaic 3-0504

Д-Р ЮРІЙ АНДРЕЙКО

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР, ХІРУРГ І АКУШЕР
321 E. 18th STREET,
between 1st and 2nd Avenues,
NEW YORK, N. Y.
Tel. GRAMERCY 5-2410.

Урядові години: рано від 10 до 12. Ввечір від 6 до 8, а в неділі рано від 10 до 12.

ЗАНЕДБАНІ ХРОНІЧНІ НЕДУГИ

доводять до безпотрібного терпіння. Аналіз крові, луги „Екс“, аналіз сечі, медична екзамінація ПО НИЗЬКІЙ ЦІНІ заповнюють удачу діагнозу. Ревматичні стани, „Гей фівер“, астма, клопоті відходової кишочки, піхура, залоз і пірок лікується модерними способами. — ПОРАДА ДАРОМ.

DR. DERUNA 128 East 86th St., New York City. Кожного дня від 10.—2. год. і від 4.—9. У неділі від 10.—2.

Осібна їдальня для жінок.

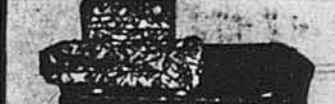

МИРОН ЛИТВИН

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
Без ріжниць, як далеко поза Ньюарком. Вразі потреби телефонуйте до нас. Обслуга шира і чесна. — Office: 383 MORRIS AVENUE, cor. Springfield Ave. NEWARK, N. J. Phone: Essex 3-5347

ІВАН БУНЬКО

Новий Український Удєртейкер заряджує погребани по ціні так низькій, як \$150. Обслуга найкраща.

JOHN BUNKO Licensed Undertaker & Embalmer 437 E. 5th St. NEW YORK CITY. Dignified funerals as low as \$150. Telephone: GRAMERCY 7-7661.

ПЕТРО ЯРЕМА

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
ЗАНІМАЄСЬ ПОХОРОНАМИ В BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ

129 E. 7th STREET, NEW YORK, N. Y. Tel.: Orchard 4-2568

BRANCH OFFICE & CHAPEL 707 PROSPECT AVENUE, (cor. E. 155 St.), BRONX, N. Y. Tel. Melrose 5-5577

В КОЖНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ХАТ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА“.

ТАРЗАН І СЛОНОЛЮДИ

(33)

Та хоч як умовляв Спайк чорних слуг, щоб вони йшли далі, бо попереду нема ніякої небезпеки, то вони такі не хотіли рушитись ні кроком. Вони постійно повторяли, що дивні білі люди схоплять їх і кинуть на жир л'ва. „Вертаймось назад“, піддавала й думку Гонфала. „Хіба ви не хочете, щоб і вас убили“.

„Коли вас убують, то й жемчуг вам на ніщо не придасться“, продовжала Гонфала. „Коли ви повернете мене назад у руки моїх приятелів, то я певна, що вони дозволять вам затримати жемчуг“. „Дякую за ласку“, відповів злісно Спайк. „Я маю жемчуг, та й ви в моїй силі. Я думаю задержати вас обох“.

Коли Спайкові не вдалось переконати чорних слуг, він рішився йти далі без них в глибину дикої околиці. Лише два вірні чорні слуги залишились при них. По трьох днях вони завважили невеликий гай. Вони пустились до нього, щоб у холоді відпочити. Та нагло один з чорних закричав: „Люди йдуть!“

Справді, вони здалека побачили гурт людей. У думках їх зродилось підозріння, що може це справді „ці дивні люди, що схоплюють інших і кидать їх л'вам“. Спайк сам перелякався. Він видав приказ, щоб усі вони заховались у корчах. Він думав, що ці люди пройдуть і їх не завважать. Голоси надходячих кришались.